

ΔΕΟ24- ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ 4^{ΗΣ} ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**(Οικονομικά Δημοσίων Επιχειρήσεων και Προϋπολογισμός
Δημοσίων Φορέων και Οργανισμών)**

Θέμα

Η αδύναμη δημοσιονομική θέση της χώρας μας με την έναρξη της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, η οποία ξεκίνησε από τις ΗΠΑ το 2007 και σταδιακά εξαπλώθηκε ασύμμετρα στις χώρες της Ευρωζώνης, είχε ως αποτέλεσμα τη διακοπή της πρόσβασης της χώρας μας στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε υπογραφή του Μνημονίου με τους διεθνείς πιστωτές τον Μάιο του 2010 και την επιβολή μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής και μεταρρυθμίσεων. Το Σεπτέμβριο του 2017 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατήργησε την απόφαση που είχε εκδώσει το 2009 σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος καθώς το 2016 επετεύχθη πλεόνασμα στο Ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ). Με βάση την έως τώρα πρόοδο και το σχεδιασμό που περιγράφεται στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) 2018-2021, αναμένεται η ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος τον Αύγουστο του 2018. Στα πλαίσια αυτά, καλείστε να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

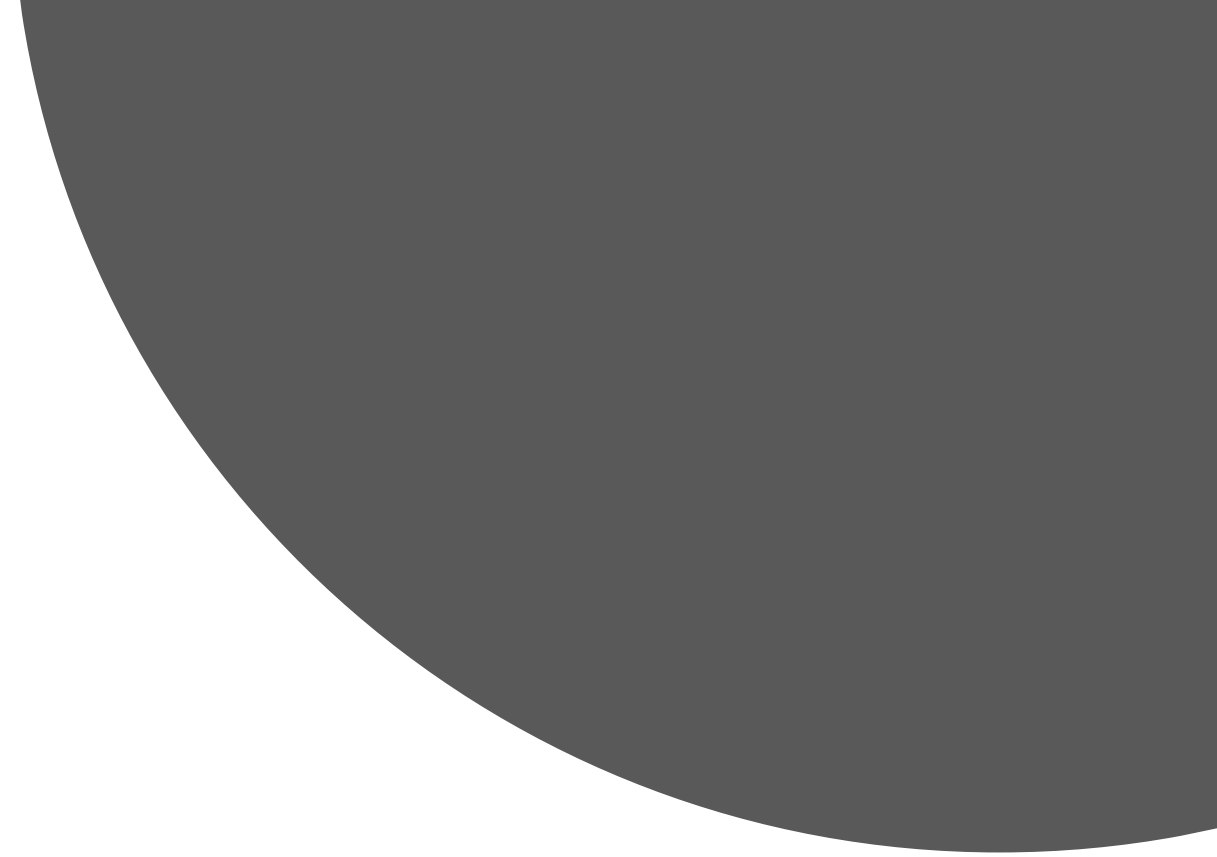
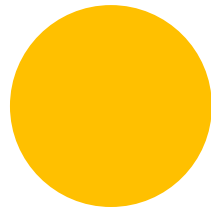
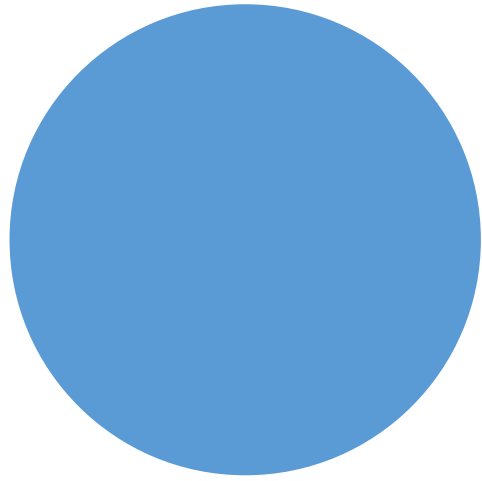
Το 2001, όταν η Ελλάδα έγινε μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και υιοθέτησε το ενιαίο νόμισμα, οι οίωνοί ήταν αίσιοι και οι προσδοκίες μεγάλες. Δημιουργήθηκε τότε η εντύπωση ότι η ένταξη στο σκληρό πυρήνα των ευρωπαϊκών οικονομιών θα λειτουργούσε ως καταλύτης που θα επιτάχυνε την πραγματική σύγκλιση με τις προηγμένες ευρωπαϊκές χώρες σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Οι προσδοκίες αυτές δυστυχώς δεν επαληθεύθηκαν. Στα χρόνια που ακολούθησαν η οικονομία αναπτύχθηκε, αλλά όχι στη βάση ενός παραγωγικού προτύπου που θα μπορούσε να εξασφαλίσει διατηρήσιμη πρόοδο. Η κοινωνία έδειξε σαφή προτίμηση στην κατανάλωση έναντι της αποταμίευσης και της επένδυσης, ενώ αντέδρασε έντονα σε απόπειρες αλλαγής κατεστημένων δομών. Το πολιτικό σύστημα απέδωσε βαρύνουσα σημασία στο πολιτικό κόστος και δίστασε να αναλάβει αποφασιστικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χώρα απόλαυσε τα οφέλη του ενιαίου νομίσματος, δεν προσπάθησε όμως να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που συνεπαγόταν η υιοθέτησή του. Από το 2008 ήταν ήδη φανερό ότι, προκειμένου να επιβιώσει η οικονομία, έπρεπε να εφαρμοστεί ένα πολυετές πρόγραμμα για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, τον έλεγχο της δυναμικής του χρέους και την πραγματοποίηση εκτεταμένων διαρθρωτικών αλλαγών. Στις αρχές του 2010 κατέστη πρόδηλο ότι δεν ήταν πλέον δυνατόν να καλυφθούν τα ελλείμματα με χρηματοδότηση από τις αγορές. Έτσι, τον Απρίλιο του 2010 η ελληνική κυβέρνηση απηύθυνε στις χώρες της ζώνης του ευρώ και στο ΔΝΤ αίτημα χρηματοδοτικής στήριξης και τον επόμενο μήνα υπογράφηκε το Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών. Εγκαινιάστηκε έτσι μια πορεία απότομης οικονομικής προσαρμογής, για να αποφευχθεί η χρεοκοπία και να τεθούν οι βάσεις για την επάνοδο της οικονομίας σε κατάσταση ισορροπίας

ΕΡΩΤΗΜΑ 1

- Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα: 'Κύρια Μεγέθη της Γενικής Κυβέρνησης 2000-2016' (Πίνακες excel), περιγράψτε ποιες κατηγορίες δαπανών (ως ποσοστό % του ΑΕΠ) αυξήθηκαν και ποιες κατηγορίες εσόδων (ως ποσοστό % του ΑΕΠ) υποχώρησαν και ποια ήταν η πορεία του Ισοζυγίου και του Πρωτογενούς Ισοζυγίου της ΓΚ **από το 2006 ως το 2009**. Ειδικότερα, περιγράψτε πού οφείλεται η επιδείνωση της δημοσιονομικής θέσης το 2009, όταν το έλλειμμα της ΓΚ διαμορφώθηκε στο 15,1%, το Πρωτογενές Έλλειμμα της ΓΚ διαμορφώθηκε στο 10,1% του ΑΕΠ και το Δημόσιο Χρέος (Χρέος Γενικής Κυβέρνησης) στο 126,8% του ΑΕΠ. Τι ρόλο έπαιξε κατά τη γνώμη σας το διεθνές περιβάλλον (Διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση και Ευρωζώνη) ως προς το μέγεθος του δημοσιονομικού προβλήματος και την αδυναμία χρηματοδότησης;

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΔΕΙΝΩΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2006-2009

Στο πρώτο ερώτημα ζητάει να περιγραφούν τα αίτια επιδείνωσης της δημοσιονομικής κατάστασης της Ελλάδας από το 2006-2009. Για να απαντήσετε ολοκληρωμένα χρειάζεστε:

Πίνακα “Κύρια Μεγέθη της Γενικής Κυβέρνησης” για να εντοπίσετε κατηγορίες δαπανών και εσόδων που διαδραμάτισαν ρόλο αυτήν την περίοδο.

Το κείμενο του Ινστιτούτου εργασίας ΓΣΕΕ, σελ..16-19 και 29-31

Το συμπληρωματικό υλικό/κείμενο Πατσουράτη και Τάτσου (2015) κεφ.4-5-6

Το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα – Ευρωπαϊκή Επιτροπή 5/2010

ΟΔΗΓΙΕΣ

Για την ολοκλήρωση του ερωτήματος 1 χρειάζεστε και στοιχεία που θεμελιώνουν την επίδραση του διεθνούς περιβάλλοντος στο δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας, αλλά και στο πεδίο της χρηματοδότησης από τις αγορές και τους θεσμούς. Απαιτείται δηλαδή να δείξετε τον ρόλο των διεθνών επιδράσεων στη δημοσιονομική επιδείνωση της ελληνικής οικονομίας.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ

Στα κράτη μέλη της ΟΝΕ, που το δημόσιο χρέος είχε αυξηθεί σημαντικά σε σχέση με το ΑΕΠ, διαμορφώθηκε ένας έντονος προβληματισμός σχετικά με τη δημοσιονομική κατάσταση και τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, ο οποίος έγινε εντονότερος κατά το ξέσπασμα της κρίσης.

Ο προβληματισμός αυτός είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον ρόλο και την επίδραση που έχει η σχέση δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής για μια χώρα της ΟΝΕ, όπως η Ελλάδα.

Μάλιστα, η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι σε περιόδους οικονομικών κρίσεων δεν είναι εφικτή η αποτελεσματική αντιμετώπιση των δημοσιονομικών ανισορροπιών (Πατσουράτης και Τάτσος, 2015, σελ. 5-6). Αυτό συμβαίνει διότι η νομισματική πολιτική για την Ελλάδα, όπως και για κάθε μέλος της ΟΝΕ, ασκείται κεντρικά από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), ενώ η δημοσιονομική πολιτική ασκείται από το ίδιο το κράτος μέλος (Πατσουράτης και Τάτσος, 2015, σελ.9).

Έτσι, όταν το δημόσιο χρέος αυξήθηκε επικίνδυνα, οι προσπάθειες των κυβερνήσεων αλλά και οι συστάσεις των θεσμών κατευθύνθηκαν στην εφαρμογή αυστηρών μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής στην προκειμένη περίπτωση ακολουθεί τη λογική που υποστηρίζει ότι η αξιοπιστία στις αγορές εξασφαλίζεται με χαμηλά ποσοστά δημόσιου χρέους (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Απρίλιος, 2014, σελ.11-14).

Στις δε περιπτώσεις εκείνων των εθνικών οικονομιών της ΟΝΕ, όπως η ελληνική εφαρμόστηκαν προγράμματα που επιδίωξαν τη δραματική μείωση των δημοσίων δαπανών και δη των κοινωνικών, έτσι ώστε να περιοριστεί το συντομότερο δυνατό το επίπεδο του δημόσιου ελλείματος (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Απρίλιος, 2014, σελ.14). Άλλωστε, ανάλογα με την κατάσταση και τις συνθήκες κάθε εθνικής οικονομίας επιδιώκει υπό το καθεστώς οικονομικής κρίσης να περατώσει ότι μπορεί από το χρηματοπιστωτικό της σύστημα.

“Παγίδα ρευστότητας”,

Στη σχετική βιβλιογραφία (Krugman, 2012 στο ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2015, σελ.14), δίνεται για πρώτη φορά έμφαση στην “Παγίδα ρευστότητας”, δηλαδή στην αδυναμία της νομισματικής πολιτικής να διαμορφώσει ευνοϊκές συνθήκες για επενδύσεις και ιδιωτικής δαπάνης (κατανάλωσης) έτσι ώστε να εξέλθει από τη λιτότητα και τη στασιμότητα της οικονομίας. Με το ίδιο σκεπτικό ο Minsky (1986) υποστηρίζει ότι ένα ελλειμματικό δημοσιονομικό κράτος, επιδρά με τρεις βασικούς τρόπους και έχει σημαντικές επιδράσεις στην ενεργό ζήτηση, στη ροή των εισοδημάτων και στην απόφαση για επένδυση. Αυτές οι συνέπειες δημιουργούν και την αδυναμία ιδιωτών και επιχειρήσεων να αποπληρώνουν τα δάνεια τους (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Απρίλιος, 2014, σελ.28).

έλλειμμα

Περαιτέρω, το έλλειμμα που εμφανίζεται στα εμπορικά ισοζύγια προκαλούν αστάθεια στο χρηματοπιστωτικό και μακροοικονομικό επίπεδο, επιδρώντας αρνητικά στη ροή του εισοδήματος και στην κυκλοφορία του χρήματος, στη διαθεσιμότητα ρευστότητας στην εγχώρια οικονομία των κρατών – μελών της ΕΕ. Αντίστοιχα, η μείωση της δημόσιας δαπάνης προκαλεί μια κυκλικότητα αστάθειας που αλλοιώνει τον βαθμό φερεγγυότητας και ρευστότητας σε υφεσιακό οικονομικό καθεστώς.

Μελετώντας την δημοσιονομική πορεία της ελληνικής οικονομίας ως ποσοστό του ΑΕΠ (Κύρια Μεγέθη της Γενικής Κυβέρνησης 2000-2016) φαίνονται τα ακόλουθα (Το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα, Ιούνιος, 2010 στο http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp61_el.pdf) :

2006-2009

→ Κατά το πρώτο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου γίνεται πρόδηλη η αύξηση στην ιδιωτική κατανάλωση, η οποία φαίνεται ενισχυμένη από την σημαντική αύξηση των εισοδημάτων. Την εποχή αυτή η διεύρυνση του δανεισμού και η επένδυση για αγορά κατοικιών ήταν κυρίαρχες αιτίες που η οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα εντάθηκε. Ωστόσο, η εγχώρια παραγωγή τόσο σε ποσοτικό, όσο και σε ποιοτικό επίπεδο δεν κάλυψε τις ανάγκες σε εγχώρια ζήτηση, με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι ανάγκες για εισαγωγές.

→ Το 2009 μειώθηκαν τα επιτόκια των νέων τραπεζικών καταθέσεων και δανείων, ενώ η διαφορά μεταξύ του μέσου σταθμικού επιτοκίου των νέων τραπεζικών δανείων και του αντίστοιχου επιτοκίου των νέων καταθέσεων διευρύνθηκε κατά 40 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε το Σεπτέμβριο 2009 στις 385 μονάδες βάσης.

→ Χαρακτηριστικό των δημοσιονομικών εξελίξεων το 2009 ήταν η σημαντική επιδείνωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης, λόγω της σημαντικής αρνητικής απόκλισης των φορολογικών εσόδων από τα αρχικώς προβλεπόμενα και τις υπερβάσεις δαπανών. Το 2009 εκτιμάται ότι το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε στο 12,7% του ΑΕΠ από 7,7% του ΑΕΠ το 2008.

υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα

→ Το υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 οδήγησε σε μια ανάλογη αύξηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης στο 113,45% του ΑΕΠ έναντι 99,2% που ήταν το 2008.

→ Το 2009 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε και διαμορφώθηκε στο 8,8% έναντι 12,4% το 2008. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην σημαντική μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου λόγω των μειωμένων εισαγωγών που οφείλονται στον υποχώρηση της εγχώριας ζήτησης. Η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών επιδεινώθηκε, ενώ οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και ο μειωμένος όγκος συναλλαγών μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. επηρέασαν αρνητικά τη ναυτιλία και τον τουρισμό.

ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΕΣ 2006- 2009

Πιο ειδικά, τα έσοδα που για το διάστημα 2006-2009 αφορούν κυρίως τις καθαρές κοινωνικές εισφορές και τα εισοδήματα από κεφαλαιακές μεταβιβάσεις. Συγκεκριμένα από 39,2% το 2006 έφτασαν στο 38,3% του ΑΕΠ το 2009 (πίνακας ΚΥΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ, ΓΚ 2000-2016).

Αντίστοιχα, οι δαπάνες που αυξήθηκαν συνολικά από 45,1% του ΑΕΠ σε 54,1%, ενώ για το ίδιο διάστημα (2006-2009), ενώ κυρίως αφορούν τις λειτουργικές δαπάνες του δημοσίου, τις κοινωνικές παροχές και τις συντάξεις.

Αναφορικά με την πορεία του Πρωτογενούς Ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης, στους σχετικούς πίνακες φαίνεται ότι το 2009 άγγιζε το 10,2%, ενώ το 2006 ήταν μόλις στο 4,5% επί του ΑΕΠ. Για την ίδια τριετία, το Δημόσιο Χρέος διαμορφώθηκε στο 126,8% του ΑΕΠ. Η επιδείνωση της δημοσιονομική θέσης της ελληνικής οικονομίας, το 2009 οφείλεται σε διαφορετικών διαστάσεων αίτια.

Καταρχάς, η πολιτική που ασκήθηκε μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, δεν επέτρεψε την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στο πλαίσιο των εκάστοτε μεταρρυθμίσεων. Το γεγονός αυτό εμπόδισε την ελληνική οικονομία να καταφέρει να έχει παραγωγική επίδοση αντίστοιχη με αυτήν άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

δημόσια οικονομικά

Ειδικότερα δε αναφορικά με τα δημόσια οικονομικά, αυτά θα έπρεπε να έχουν παραμείνει σε προσανατολισμό περιοριστικό με σκοπό τη μείωση του δημόσιου χρέους. Στην πραγματικότητα, η πολιτική που ακολουθήθηκε ήταν επεκτατική. Την περίοδο αυτή η Ελλάδα δεσμεύτηκε από το ECOFIN της 17/2/2005 να εφαρμόσει μέτρα με διαρθρωτικό χαρακτήρα.

Περιορίστηκε με τον τρόπο αυτό το έλλειμμα, το οποίο το 2006 έφτασε το 2,6% του ΑΕΠ. Η θετική αυτή εξέλιξη δεν διατηρήθηκε γιατί στηρίχθηκε σε βραχυπρόθεσμα έκτακτα μέτρα. Το 2007 που άρθηκε η Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείματος, στην οποία είχε υποβληθεί η Ελλάδα, η δημοσιονομική πολιτική κατευθύνθηκε και πάλι επεκτατικά, με συνέπεια τη χειροτέρευση των δημόσιων οικονομικών.

Από ότι φαίνεται, η Ελλάδα απολάμβανε τα οφέλη της ένταξης της στην ΟΝΕ, αλλά δεν συμμορφώθηκε παράλληλα με την εκπλήρωση των όρων συμμετοχής της σε αυτήν. Έτσι, η ανάπτυξη που εμφάνισε η Ελλάδα ήταν πλασματική αφού στηρίχθηκε ως επί το πλείστον σε μη διατηρήσιμους παράγοντες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 26/5/2010, σελ.4-5). Η αύξηση που εμφανίστηκε στη συνολική ζήτηση κατά την περίοδο 2000-2009 ξεπέρασε το επίπεδο κερδών από τον πρωτογενή τομέα, αποτυπώνοντας την αρνητική επίδραση της υψηλής μισθοδοσίας του δημοσίου τομέα.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΔΕΙΝΩΣΗ

Η δημοσιονομική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας επιδεινώθηκε επιπλέον από την περιορισμένη εξωτερική ανταγωνιστικότητα, με αρνητικό αποτέλεσμα και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Το δημόσιο χρέος το 2009 έφτασε το 115% του ΑΕΠ, ενώ τρία χρόνια πριν, ήταν στο 97% του ΑΕΠ. Στους παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση αυτή εντάσσονται μακροοικονομικές ανισορροπίες που προκλήθηκαν από το υψηλό έλλειμα, το εξωτερικό χρέος, την μειωμένη και ανεπαρκή ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και την διατήρηση ενός μη βιώσιμου συνταξιοδοτικού συστήματος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010, σελ.7).

Ο De Grauwe (2011 στο <https://inegsee.gr/wp-content/uploads/2015/05/Meleti-30.pdf> INE ΓΣΕΕ, 2014) υποστηρίζει με έμφαση ότι η κρίση χρέους της Ευρωζώνης την εμφανίζει εξαιρετικά ευάλωτη στις πιέσεις των ιδιωτικών αγορών ομολόγων εξαιτίας της δυνατότητας που απέκτησαν οι τελευταίες να οδηγήσουν τις εθνικές οικονομίες σε χρεοκοπία, διακόπτοντας την αναχρηματοδότηση των συσσωρευμένων δανειακών τους υποχρεώσεων. Εκτιμά επίσης ότι αυτή η ποιοτική υποβάθμιση της αξιοπιστίας των εθνικών οικονομιών και η εξάρτησή τους από τις αγορές κεφαλαίων ισοδυναμεί με υποβάθμισή τους στην κατηγορία των αναδυόμενων (emerging) οικονομιών. Επίσης, η αβεβαιότητα που δημιουργείται στην αναχρηματοδότηση των εθνικών χρεών ουσιαστικά καθιστά την ίδια την Ευρωζώνη δημοσιονομικά και χρηματοπιστωτικά εύθραυστη και ευάλωτη.

ΤΙ ΡΟΛΟ ΕΠΑΙΞΕ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης έχει δεχτεί έντονη κριτική, η οποία κατά βάση στηρίζεται στη θεμελιακή της αδυναμία να συνδυάσει αρμονικά και κυρίως αποτελεσματικά την έκδοση με την διαχείριση του κοινού νομίσματος. Αυτό το γεγονός προκαλεί σημαντικές συνέπειες στη σχέση χρήματος και δανεισμού των εθνικών κρατών μελών της ευρωζώνης. Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος του διεθνούς περιβάλλοντος στην κρίση που έπληξε την Ελλάδα είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η κρίση χρέους και τι αυξανόμενο δημόσιο έλλειμμα κατέστησε την οικονομία ευάλωτη στην πίεση της αγοράς ομολόγων, διεθνώς. Οι ιδιωτικές αυτές αγορές απέκτησαν τέτοια δυναμική που ήταν σε θέση να οδηγήσουν μια εθνική οικονομία, όπως η ελληνική, σε χρεοκοπία μέσω της διακοπής ή του περιορισμού στην αναχρηματοδότηση των δανειακών της υποχρεώσεων.

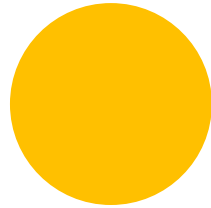
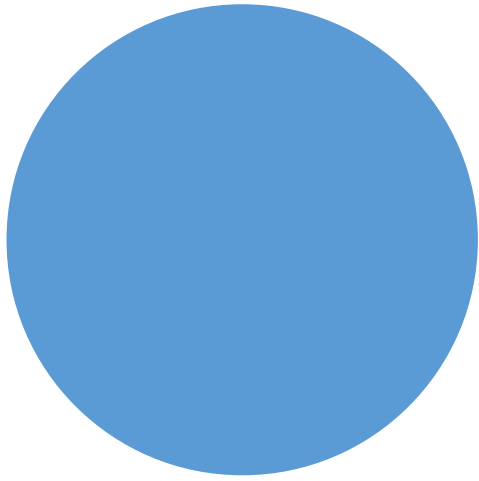
Συνεπώς, οι χώρες με υψηλό πιστωτικό ρίσκο χρεώνονται με υψηλότερο κόστος δανεισμού, είναι πιο επιρρεπείς σε κρίσεις και γίνονται ευκολότερα θύματα ρευστότητας και αρνητικής αξιολόγησης από τους διεθνείς οίκους. Πιο ειδικά, σε οικονομίες όπως η ελληνική η αύξηση του δημοσίου χρέους αξιολογείται από τις διεθνείς αγορές ως αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, η οποία μεταφράζεται σε υψηλότερο κόστος δανεισμού (INE ΓΣΕΕ, 2014, σελ.33-35).

“Αρχιτεκτονική της ευρωζώνης”

- Η δε “Αρχιτεκτονική της ευρωζώνης” είναι από μόνη της ικανή να εγκλωβίσει μια εθνική οικονομία, όπως η ελληνική, σε «παγίδα λιτότητας», που εξ’ ορισμού οδηγεί σε κρίση φερεγγυότητας και ρευστότητας (INE ΓΣΕΕ, σελ.38).
- Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η φιλοσοφία της Συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν ότι το κοινό νόμισμα θα έχει επιτυχή πορεία μόνο αν διασφαλιζόταν η σταθερότητα των τιμών στις οικονομίες των κρατών – μελών. Αυτό θα ήταν εφικτό μόνο αν εξασφαλιζόταν η δημοσιονομική ισορροπία στα κράτη – μέλη , δηλαδή προϋπολογισμοί ισοσκελισμένοι ή πλεονασματικοί, η οποία με τη σειρά της θα εξασφάλιζε σταθερότητα τιμών (Πατσουράτης και Τάτσος, 2015, σελ.8).
- Η αδυναμία της ελληνικής πλευράς να διαχειριστεί τον βαθμό πιστωτικού κινδύνου που προκάλεσε η κρίση, με δεδομένη την έλλειψη νομισματικής αδυναμίας αποδίδεται σε μεγάλο μέρος στην ίδια την φύση της ΟΝΕ, που ελλείψει σχετικών μηχανισμών μπορεί να οδηγή αδύναμες χώρες όπως η Ελλάδα, σε δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική αστάθεια (INE ΓΣΕΕ, σελ.35).

ΚΡΙΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ 2006-2009

- Καταλήγοντας, για την εξεταζόμενη περίοδο 2006-2009, στην Ελλάδα η κρίση ρευστότητας, η έλλειψη φερεγγυότητας προς τις διεθνείς αγορές ομόλογων και η αδυναμία αναχρηματοδότησης των κρατικών δανειακών υποχρεώσεων αύξησε σε επικίνδυνο βαθμό την πιθανότητα “δημοσιονομικής χρεοκοπίας”.
- Επιπλέον, δημοσιεύματα στα διεθνή μέσα ενημέρωσης, τα οποία αμφισβητούσαν την ικανότητα της Ελλάδος να επιτύχει την απαραίτητη δημοσιονομική προσαρμογή και να συμπορευθεί με τις λοιπές χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ, επιβάρυναν το δυσμενές κλίμα. Τους πρώτους μήνες του 2010 τα δημοσιεύματα αυτά πλήθυναν και εστιάστηκαν στο δημόσιο χρέος και στην πιθανότητα χρεοκοπίας και εξόδου της χώρας από τη ζώνη του ευρώ.
- Επίσης, καθώς καθυστερούσε αφενός η λήψη αποτελεσματικών μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής στην Ελλάδα και αφετέρου η υιοθέτηση αποφάσεων της ΕΕ για ένα πλαίσιο στήριξης υπό όρους που συνδέονταν με την εφαρμογή μιας πολιτικής οικονομικής προσαρμογής, πολλαπλασιάζονταν τα δημοσιεύματα που επισήμαιναν τον κίνδυνο επέκτασης της κρίσης σε άλλες χώρες-μέλη, ακόμη και αποδόμησης της ίδιας της ευρωζώνης.
- Η ελληνική κρίση αποτελούσε πλέον το δυνάμει καταλυτικό στοιχείο για την πορεία της διεθνούς οικονομίας.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα: 'Κύρια Μεγέθη της Γενικής Κυβέρνησης 2000-2016' (Πίνακες excel), σχολιάστε τη δημοσιονομική προσαρμογή την περίοδο 2009-2016 αναλύοντας τις κατηγορίες δαπανών που υποχώρησαν και τις κατηγορίες εσόδων που αυξήθηκαν (ως ποσοστό % του ΑΕΠ). Πού πιστεύετε ότι δόθηκε περισσότερο βάρος στο πλαίσιο της προσαρμογής; Ποια ήταν η επίπτωση της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών);

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Χρονική περίοδος:
2009-2016

Πηγές που χρειάζεστε
για την απάντησή σας:

→ “Νομισματική πολιτική, 2016-2017, Τράπεζα της Ελλάδος, σελ.110-113, σελ.121-125 και σελ.131-136

→ ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Μελέτη, σελ.29-31

→ Πίνακας excel για τα μεγέθη της Γενικής Κυβέρνησης και ειδικά για την περίοδο 2009-2016- ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η έξαρση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής αναταραχής το Σεπτέμβριο του 2008 με την κατάρρευση της Lehman Brothers και η επακόλουθη όξυνση της αβεβαιότητας συνέβαλαν στη σημαντική επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του ευρώ. Από τις αρχές του 2009 και μετά, τα επιτόκια της αγοράς χρήματος, οι διαφορές επιτοκίων της αγοράς χρήματος και τα επιτόκια των τραπεζικών δανείων υποχώρησαν σημαντικά. Η υποχώρηση των επιτοκίων της διατραπεζικής αγοράς και η εξέλιξη των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων σε σύγκριση με το 2008 δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για σταδιακή (και σωρευτικά αξιόλογη) μείωση των επιτοκίων σε όλες τις κατηγορίες καταθέσεων και τραπεζικών δανείων το 2009 (και στις αρχές του 2010) στη ζώνη του ευρώ. Παράλληλα, η υποχώρηση του κόστους του τραπεζικού δανεισμού, αλλά και της άντλησης κεφαλαίων μέσω της έκδοσης χρεογράφων, άσκησε ευνοϊκή επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα (Εκθέσεις της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ευρωσυστήματος 2006-2017).

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Εν όψει των λιγότερο ευνοϊκών μακροοικονομικών προοπτικών και της ενίσχυσης των καθοδικών κινδύνων για τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα, η ΕΚΤ προχώρησε σε, με αποτέλεσμα το επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος να διαμορφωθεί τρεις μειώσεις του επιτοκίου των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης το τελευταίο τρίμηνο του 2008 και σε τέσσερις ακόμη διαδοχικές μειώσεις έως τον Μάιο του 2009 στο 1% το Μάιο του 2009. Το κύριο επιτόκιο του Ευρωσυστήματος παρέμεινε σταθερό στο επίπεδο αυτό για περίπου δύο χρόνια, έως τον Απρίλιο του 2011, οπότε μειώθηκε περαιτέρω (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ΕΚΤ, 2017 στο: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/annrep/ecb.ar2017.el.pdf?17f573d9fac5d14ed859fa168479a0f9>).

Συνολικά την περίοδο μετά την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης, δηλαδή μεταξύ Ιουνίου 2016 και Απριλίου 2017, οι καταθέσεις του εγχώριου ιδιωτικού τομέα αυξήθηκαν κατά 3,5 δισεκ. ευρώ, με αποτέλεσμα το αντίστοιχο υπόλοιπο να διαμορφωθεί τον Απρίλιο του 2017 σε 119 δισεκ. ευρώ.

Ωστόσο, τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους πραγματοποιήθηκαν εκροές καταθέσεων, λόγω της αυξημένης αβεβαιότητας που σχετίζεται με την καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης (ΤτΕ, 2017 στο: <https://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20162017.pdf>).

Στη διάρκεια του 2016 και στις αρχές του 2017

- οι αποδόσεις των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, αλλά σε σημαντικό βαθμό και των εταιρικών ομολόγων, ακολούθησαν γενικά καθοδική πορεία, παρά τις καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των αξιολογήσεων. **Αντιστοίχως, ανοδική είναι η τάση που ακολουθούν τους τελευταίους τρεις μήνες οι τιμές των μετοχών στο Χρηματιστήριο Αθηνών** (<https://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20162017.pdf>).
- **Το 2016 οι εγχώριες τράπεζες κατέγραψαν κέρδη προ φόρων, σε σύγκριση με ζημίες κατά τις αμέσως προηγούμενες χρονιές**, ενώ μειώθηκε ελαφρώς το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων δανείων.
- Η **κεφαλαιακή επάρκεια και η ρευστότητα των τραπεζών ενισχύθηκαν**. Ειδικότερα, τα καθαρά έσοδα εμφάνισαν σημαντική αύξηση, λόγω ευνοϊκών εξελίξεων τόσο στο σκέλος των εσόδων όσο και σε εκείνο των εξόδων.
- Σε αυτό συνέβαλαν, μεταξύ άλλων, η σημαντική αποκλιμάκωση των επιτοκίων καταθέσεων και η μείωση της προσφυγής των πιστωτικών ιδρυμάτων στην έκτακτη χρηματοδότηση από την Τράπεζα της Ελλάδος, που είχαν ως συνέπεια τη μείωση των εξόδων για τόκους. Επίσης, η αυξημένη χρήση των τερματικών αποδοχής καρτών και η αποπληρωμή μέρους των ομολόγων του Πυλώνα II του ν. 3723/2008 ενίσχυσαν τα καθαρά έσοδα από προμήθειες.
- Τέλος, θετική επίδραση είχαν η καταγραφή έκτακτων κερδών από χρηματοοικονομικές πράξεις και η συγκράτηση του λειτουργικού κόστους (Νομισματική Πολιτική 2016-2017, ΤτΕ, Ιούνιος 2017, σελ.110-113 και 121-125 <https://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20162017.pdf>).

ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ 2009- 2016

Αναφορικά με τις κατηγορίες δαπανών που υποχώρησαν, αυτές είναι οι Λειτουργικές Δαπάνες του Δημοσίου, που από 6,7% το 2009 μειώθηκαν κατά σχεδόν 2 μονάδες το 2016 φτάνοντας στο 4,8%.

Μια μικρής τάσης **μείωση εμφανίστηκε και στο μισθοδοτικό και συνταξιοδοτικό** των Δημοσίων υπαλλήλων, που κόστισαν περίπου μια μονάδα λιγότερο από το 2009, φτάνοντας το 2016 το 12,4% από το προηγούμενο 13,1%. Οι τόκοι μειώθηκαν από 5 σε 3,2% και οι δαπάνες υγείας έπεσαν στο 2,4% από το 3,1% του 2009. Τέλος, από το 5,7% του ΑΕΠ για δαπάνες δημόσιων επενδύσεων, το ποσοστό έφτασε το 2016, το 3,2%.

Από την πλευρά των εσόδων, **μικρή αύξηση εμφανίστηκε στις πωλήσεις/τέλη,** που από το 2,9% έφτασαν το 3,3% του ΑΕΠ, το 2016. Οι φόροι αυξήθηκαν έξι ολόκληρες μονάδες (17,2% από 11,7% το 2009), ενώ μόλις 2% πάνω ήταν το 2016 τα έσοδα από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

Από τη μελέτη των σχετικών πινάκων γίνεται κατανοητό ότι η δημοσιονομική προσαρμογή επικεντρώθηκε περισσότερο στην **αύξηση των φόρων,** ενισχύοντας τα έσοδα του δημοσίου.

Πού πιστεύετε ότι δόθηκε περισσότερο βάρος στο πλαίσιο της προσαρμογής;

- Αμέσως μετά το ξέσπασμα της κρίσης, το 2008 οι προσπάθειες αυτών που ασκούσαν την οικονομική πολιτική στην Ευρωζώνη, επικεντρώθηκαν στην εφαρμογή προγραμμάτων δημοσιονομικής λιτότητας.
- Βασικό στόχο αυτών, αποτέλεσε η **επίτευξη δημοσιονομικής προσαρμογής**, μέσω της άσκησης πίεσης στις εθνικές οικονομίες να φτάσουν στο δυνατόν χαμηλότερο ποσοστό δημοσίου ελλείμματος και χρέους ως προς το ΑΕΠ, έτσι ώστε να διατηρηθεί η αξιοπιστία τους στη διεθνή αγορά ομολόγων (INE ΓΣΕΕ, 2015, σελ.13).

Ειδικά για την Ελλάδα, η προσαρμογή έγινε στα πλαίσια του κινδύνου χρεοκοπίας της χώρας, με βίαιο τρόπο και έκτακτα μέτρα λιτότητας.

Απώτερο σκοπό των μελών της ευρωζώνης και δη των θεσμών αποτελούσε η αποφυγή και αντιμετώπιση του κινδύνου εξάπλωσης της λιτότητας αυτής εντός κι εκτός Ευρωζώνης. Προκειμένου να ακολουθήσει με συνέπεια τα προγράμματα αυτά, η ελληνική πλευρά ακολούθησε μια πολιτική που επικεντρώθηκε στην άμεση μείωση του δημόσιου ελλείμματος, με δραματική μείωση κατά βάση, των κοινωνικών δαπανών (INE ΓΣΕΕ, 2015, σελ.14).

Μνημόνιο – “Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης” με τις χώρες της Ευρωζώνης και “Διακανονισμό Αμέσου Ετοιμότητας”, με το ΔΝΤ

Ειδικότερα, η Ελλάδα υπέγραψε τον Μάιο του 2010 Μνημόνιο – “Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης” με τις χώρες της Ευρωζώνης και “Διακανονισμό Αμέσου Ετοιμότητας”, με το ΔΝΤ (Πατσουράτης και Τάτσος, ενότ. 5.5, σελ.29).

Στα μέτρα που συμφωνήθηκαν, εντοπίζονται και τα μακροοικονομικά μεγέθη, στα οποία δόθηκε περισσότερο βάρος, τα οποία είναι (Πατσουράτης και Τάτσος, 2015, σελ.29): **περικοπή επιδομάτων, αύξηση του ΦΠΑ, αύξηση του ΦΠΑ, αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης κατά 10% και αυξήσεις στο εργοδοτικό και ασφαλιστικό κόστος.** Επιπλέον, στα πλαίσια εφαρμογής των συμφωνημένων στο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα 2010 – 2015, η ελληνική Κυβέρνηση **ίδρυσε το ΤΑΙΠΕΔ** για την διαχείριση πόρων από **αποκρατικοποιήσεις.** Ακόμη, εφαρμόστηκε μεταρρυθμιστικό σύνολο μέτρων με στόχο την **περικοπή κρατικών δαπανών, με απολύσεις, κινητικότητα και μείωση των κύριων συντάξεων** (Πατσουράτης και Τάτσος, σελ.29-30).

**Ποια ήταν η
επίπτωση της
υποστήριξης των
χρηματοπιστωτικών
ιδρυμάτων
(ανακεφαλαιοποίηση
τραπεζών);**

Το σύνολο των μη συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής που υιοθέτησε η ΕΚΤ από τον Οκτώβριο του 2008 και μετά ονομάστηκε “ενισχυμένη πιστωτική στήριξη” (enhanced credit support).

Τα μέτρα αυτά στόχευαν στον τραπεζικό τομέα, λόγω του σημαντικού του ρόλου στη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής και στη χρηματοδότηση της οικονομίας στη ζώνη του ευρώ και συνετέλεσαν στην εξομάλυνση των συνθηκών στη διατραπεζική αγορά, συμβάλλοντας στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Συγκεκριμένα, από το τελευταίο τρίμηνο του 2008 —με εξαίρεση λίγα και σύντομα χρονικά διαστήματα—τα διατραπεζικά επιτόκια έπεσαν σε χαμηλά επίπεδα. Σε αυτό συνέβαλε και ο περιορισμός του κινδύνου αντισυμβαλλομένου στη διατραπεζική αγορά .

Το 2009 το Ευρωσύστημα εξακολούθησε να εφαρμόζει μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής. Ειδικότερα, διεξήγαγε τρεις πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης διάρκειας ενός έτους, μέσω των οποίων διασφαλίστηκε η ευρεία και υπό ευνοϊκούς όρους πρόσβαση των τραπεζών σε ρευστότητα για μεγαλύτερο χρονικό ορίζοντα και έτσι διευκολύνθηκε η χρηματοδότηση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2009

Επίσης, από τον Ιούλιο του 2009 το Ευρωσύστημα άρχισε να πραγματοποιεί αγορές καλυμμένων ομολογιών που εκδίδουν οι τράπεζες, αποσκοπώντας στη στήριξη της αγοράς των εν λόγω ομολογιών, η οποία αποτελεί πολύ σημαντικό τμήμα της χρηματοπιστωτικής αγοράς της ζώνης του ευρώ και πρωταρχική πηγή χρηματοδότησης των τραπεζών. Μέχρι το τέλος Ιουνίου του 2010, οπότε και έληξε το εν λόγω πρόγραμμα, το Ευρωσύστημα είχε αποκτήσει καλυμμένες ομολογίες συνολικής αξίας περίπου 60 δισεκ. ευρώ.

- Στην Ελλάδα, ειδικά την αρχική περίοδο της κρίσης, το τραπεζικό σύστημα δεν είχε την απώλεια που καταγράφηκε σε άλλες νότιες κυρίως χώρες της Ευρωζώνης.
- Σταδιακά όμως η κατάσταση δυσκόλεψε γιατί οι αρνητικές επιπτώσεις της δημοσιονομικής προσαρμογής και της εκτεταμένης λιτότητας στην εθνική οικονομία, προκάλεσαν την πιστοληπτική υποβάθμιση της χώρας. Αυτό είχε ως άμεση απόρροια και την υποβάθμιση του τραπεζικού συστήματος.

Οι πηγές χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών περιορίστηκαν σημαντικά, με αποτέλεσμα να καταφύγουν σε αυξανόμενο βαθμό στο ευρωσύστημα, προκειμένου να αντλήσουν τους απαραίτητους πόρους ρευστότητας. Ταυτόχρονα, η διαδοχική υποβάθμιση των ελληνικών τραπεζών από τους διεθνείς οίκους κατέστησε ακόμη πιο δύσκολη την πρόσβαση των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς αγορές για εξασφάλιση ρευστότητας, με συνέπεια και την αύξηση του κόστους δανεισμού.

Με βάση τις ανωτέρω συνθήκες,

η επίπτωση της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ανακεφαλαιοποίηση) ήταν ιδιαίτερα καταλυτική. Πιο αναλυτικά, η 1η ανακεφαλαιοποίηση έγινε από το ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και αφορούσε ύψος χρηματοδότησης 25,5 δις ευρώ. Η 2η ανακεφαλαιοποίηση έγινε το 2014 και είχε ύψος 8,3 δις ευρώ. Η 3η ανακεφαλαιοποίηση έγινε το 2015 με ύψος 10 δις ευρώ (Πατσουράτης και Τάσος, 2015, ενοτ. 5.7 έως ενότ. 5.9).

Αν δεν είχαν χρηματοδοτηθεί από το Ευρωσύστημα οι ελληνικές τράπεζες, το δημοσιονομικό και τραπεζικό κόστος θα το επιβαρύνονταν οι Έλληνες καταθέτες, με ανυπολόγιστη ζημιά για την ελληνική οικονομία. Φυσικά, η ανακεφαλαιοποίηση συνοδεύτηκε και από αυξημένη Ευρωπαϊκή Επιοπτεία, με ενίσχυση του όρου του θεσμού του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τέλος, μια ακόμη θετική επίπτωση αποτελεί το ότι με την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών αποφεύχθηκε το κούρεμα των καταθέσεων.

- Οι παραπάνω ανακεφαλαιοποιήσεις των ελληνικών τραπεζών, συνέβαλαν στην εξασφάλιση της ακεραιότητας των ιδιωτικών καταθέσεων, διασφαλίζοντας και τον απαιτούμενο βαθμό εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Το ερώτημα είναι κριτικής σκέψης και εσείς για να το αναπτύξετε μπορείτε να διατυπώσετε κι άλλες απόψεις για τις επιπτώσεις της ανακεφαλαιοποίησης. Στη μελέτη της ΙΝΕ ΓΣΕΕ (σελ.14-23) κυρίως περιέχονται θεωρητικές προσεγγίσεις που θα σας βοηθήσουν να τεκμηριώσετε τους ισχυρισμούς σας.

3. Ποιες είναι οι βασικές εκτιμήσεις του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 για τα Έσοδα της ΓΚ, τις Δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης, το Πρωτογενές Ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης, το Ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης, και το Δημόσιο Χρέος (Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό % του ΑΕΠ) για την περίοδο 2017-2021; Ποιοι οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι για την επίτευξη της προβλεπόμενης δημοσιονομικής προσαρμογής στο ΜΠΔΣ με σκοπό ένα βιώσιμο δημόσιο χρέος;

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ

Στις 18 Μαΐου 2017 ψηφίστηκε από την ελληνική Βουλή “Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής” για την περίοδο 2018-2021.

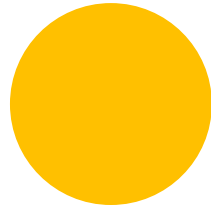
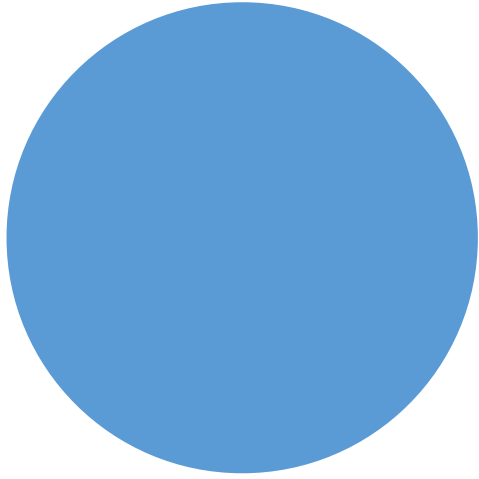
Αυτό το πλαίσιο αναφέρεται στη συμβατική υποχρέωση των κρατών – μελών της Ευρωζώνης να εκπληρώσουν τους μεσοπρόθεσμους στόχους της οικονομικής πολιτικής, που αποτελούν τον ευρύτερο προσανατολισμό της ενωσιακής στρατηγικής. Στην Ελλάδα, το ΜΠΔΣ καθιερώθηκε με τον Νόμο 3871/2010. Στο μεσοπρόθεσμο πλαίσιο γίνονται οι εκτιμήσεις των βασικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας, που συνοψίζονται στα εξής:

- Πρόβλεψη πρωτογενούς πλεονάσματος ως ποσοστό του ΑΕΠ, στο 2,1% το 2017, 3,9% το 2018 (4,8% το 2020, 5,6% το 2021)
- Τα δημοσιονομικά το έτος 2017 καταγράφηκαν θετικά, με σημαντική βελτίωση έναντι του στόχου που είχε τεθεί στο ΜΠΔΣ. Συγκεκριμένα, το χρέος της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα μειωθεί από 176,4% που ήταν το 2017, σε 170,1% το 2018 και 149,6% το 2021.

Ενοποιημένο Αποτέλεσμα

- Όσον αφορά το Ενοποιημένο Αποτέλεσμα, με βάση το πρωτογενές ισοζύγιο, οι δαπάνες εκτιμάται ότι θα μειωθούν περίπου δύο μονάδες (από 42,7% το 2017 σε 40,4% το 2018). Τα Γενικά έσοδα της Γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, εκτιμάται ότι θα φτάσουν το 44% το 2018, με ελάχιστη διαφορά από το 2017 (44,6%) (ΜΠΔΣ, 2017, σελ. 67 και πίνακας 3,6).
- Σχετικά με τις εκτιμήσεις για το δημόσιο χρέος, προβλέπεται μείωση κατά περίπου 30 μονάδες, δηλαδή από 179% ως ποσοστό του ΑΕΠ για το 2016, αναμένεται να φτάσει κάτω από 150% έως το 2021 (πίνακας 3.17, στο ΜΠΔΣ, σελ.94)

Ποιοι είναι οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι;

(υλικό θα βρείτε στο
κείμενο της ΓΠΚΒ, 2017,
σελ.16-19)

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του ΜΠΔΣ, 2018-2021

η ελληνική πλευρά απαιτείται να διαχειριστεί με τον ενδεδειγμένο και αποτελεσματικότερο τρόπο κινδύνους που συνδέονται με τα ακόλουθα (ΓΠΚΒ, Ιούλιος, 2017, σελ.16-19):

- **ρύθμιση του δημόσιου χρέους**= Το θέμα του χρέους συνυφαίνεται και με την επιδιωκόμενη «έξοδο στις αγορές» (βλ. και πιο πάνω). Εκτός από άλλα, ανοιχτό μένει και το ερώτημα αν θα έπρεπε να προηγηθεί της εξόδου στις αγορές η αναδιάρθρωση του χρέους.
- **συνέχιση των μεταρρυθμίσεων**, = οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνεχιστούν. Ωστόσο, οι επιδόσεις της χώρας στον τομέα αυτόν ήταν μέχρι σήμερα, στην καλύτερη περίπτωση, αμφίβολες
- **σταθερότητα των θεσμών**, = Η θεσμική σταθερότητα συνυφαίνεται με τις βαθύτερες αξίες και πεποιθήσεις των ατόμων όπως εμπιστοσύνη και σεβασμό στους άλλους, πεποίθηση ότι η επιτυχία εξαρτάται από την ατομική προσπάθεια

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ- ΠΕΔΙΑ ΠΟΥ ΕΠΙΣΥΡΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

- **το κατάλληλο μείγμα οικονομικής πολιτικής**, = Το κέντρο βάρους της δημοσιονομικής προσαρμογής θα πρέπει στο μέλλον να μετατεθεί ακόμη περισσότερο στον εξορθολογισμό των δαπανών και στην περιστολή της κακοδιαχείρισης στο δημόσιο (όπου υπάρχουν ακόμα περιθώρια), στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και στη σταδιακή ορθολογική μείωση των φόρων, η οποία θα λαμβάνει υπόψη την κοινωνική συνοχή
- **τον εθνικό αναπτυξιακό σχεδιασμό** = η πολιτική οικονομικής προσαρμογής που προβλέπεται στα «Μνημόνια» δεν περιέχει στοιχεία «κλαδικής αναπτυξιακής» πολιτικής, πράγμα που σημαίνει ότι δεν συνιστά κάποια συγκεκριμένη δομή της ελληνικής οικονομίας ούτε ασχολείται με συγκριτικά πλεονεκτήματα κατά κλάδους που πρέπει να αξιοποιηθούν.
- **τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής**= Αυτό αποτελεί εκ των ουκ άνευ όρο για την οργάνωση μιας «καλής κοινωνίας» και βασικό όρο για μία διατηρήσιμη ανάπτυξη.

(εσείς μπορείτε να συμπληρώσετε την απάντησή σας, με ανάλυση των παραπάνω από την πηγή Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής, σελ. 17-19).

Καταλήγοντας,

γίνεται σαφές ότι η **ανάγκη για αναπτυξιακή στρατηγική** είναι μεγάλη και δεν πρέπει να περιορίζεται σε διακηρύξεις στόχων, αλλά να συγκεκριμενοποιεί τα μέτρα και τις μεταρρυθμίσεις και να αντιμετωπίζει τα όποια εμπόδια, με αποδοτικότητα. Για παράδειγμα, τομείς όπως η ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης, η ενίσχυση των δομών του κράτους, η **σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος** και η απορρύθμιση του κράτους, είναι μεταβλητές που μπορούν να συμβάλλουν δημιουργικά στην επίτευξη της προβλεπόμενης δημοσιονομικής προσαρμογής στο ΜΔΠΣ. Τέλος, τα μέτρα που έχει δεσμευτεί η Ελλάδα να ακολουθήσει θα πρέπει να είναι ποσοτικά προσδιορισμένα διότι διαφορετικά δεν θα μπορεί να καθοριστεί ο απαραίτητος τρόπος χρηματοδότησης. Για την εκπλήρωση των παραπάνω θα πρέπει να δοθεί επιπλέον προσοχή στον κίνδυνο αύξησης των δαπανών από την παγιωμένη πρακτική ίδρυσης νέων δημόσιων φορέων (ΓΠΒΚ, 2017, σελ.20).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ευρωζώνη παρουσίασε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από την αρχή του 2000 μέχρι το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης το 2008-2009, με εξαίρεση μία μικρή ύφεση στην Πορτογαλία το 2003. Η οικονομική ύφεση επηρέασε το ΑΕΠ της ευρωζώνης το 2009, το οποίο υποχώρησε κατά 4,3%, ενώ οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου, καθώς και η Ιρλανδία, υπέστησαν την ύφεση πιο έντονα.

Η πολιτική που ασκήθηκε μετά την ένταξη στην ΟΝΕ δεν συνέβαλε ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων με μεταρρυθμίσεις που θα επέτρεπαν στην ελληνική οικονομία να προσεγγίσει τα παραγωγικά πρότυπα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Ειδικά σε ό,τι αφορά τα δημόσια οικονομικά, μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ η κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής θα έπρεπε να είχε παραμείνει περιοριστική, προκειμένου να γίνει μικρότερος ο κίνδυνος στρεβλής ανάπτυξης, να μειωθεί το υψηλό δημόσιο χρέος και να ανταποκριθεί η χώρα στις υποχρεώσεις που απέρρεαν από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Στην πραγματικότητα συνέβη το αντίθετο: η κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής έγινε επεκτατική.

Την περίοδο 2000-2007 η δημοσιονομική πολιτική δεν εκμεταλλεύθηκε τις ευνοϊκές συνθήκες που δημιούργησαν η ένταξη στην ΟΝΕ και η ταχεία ανάπτυξη, ώστε να αντιμετωπίσει η χώρα τα χρόνια, διαρθρωτικά προβλήματα των ελλειμμάτων και του χρέους. Αντίθετα, η συνεχής αύξηση του δημόσιου και του ιδιωτικού δανεισμού τροφοδότησε την κατανάλωση, η οποία μέχρι και το 2007 αυξανόταν με ρυθμούς ταχύτερους από ό,τι στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από την άλλη πλευρά,

παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανόδου του ΑΕΠ και της παραγωγικότητας, η παραγωγική βάση δεν διευρύνθηκε όσο απαιτούνταν και παρέμεινε εσωστρεφής, ενώ η ανταγωνιστικότητα υποχωρούσε διαρκώς και το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών έφθανε σε πρωτοφανή επίπεδα. Όλα αυτά συνιστούσαν ένα πρότυπο στρεβλής ανάπτυξης, το οποίο δεν ήταν διατηρήσιμο.

Έτσι, η κρίση η οποία εκδηλώθηκε αρχικά στις ΗΠΑ τον Αύγουστο του 2007 και επιδεινώθηκε ραγδαία το φθινόπωρο του 2008 με την κατάρρευση της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers, μετεξελίχθηκε σε παγκόσμια οικονομική κρίση, στο περιβάλλον των στενά διασυνδεδεμένων οικονομιών, προκαλώντας τη μεγαλύτερη οικονομική ύφεση από τη δεκαετία του 1930 και σοβαρή δημοσιονομική επιδείνωση στις περισσότερες χώρες.

Οι επιπτώσεις ήταν δυσμενείς για όλες τις οικονομίες του πλανήτη. Το 2009 η παγκόσμια οικονομία κατέγραψε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης, για πρώτη φορά στη μεταπολεμική περίοδο. Η κρίση κατέδειξε την ανάγκη βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου ρύθμισης και εποπτείας του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και οδήγησε στη στήριξη και αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε πολλές χώρες. Στην Ευρώπη, η χρηματοπιστωτική κρίση και —στη συνέχεια— η κρίση δημόσιου χρέους ήταν καταλυτικές για την εφαρμογή εκτεταμένων μεταρρυθμίσεων στο σύστημα διακυβέρνησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Πηγές

Βάση Δεδομένων - Πίνακες (Υποχρεωτική Αναφορά)

1. 'Κύρια Μεγέθη της Γενικής Κυβέρνησης 2000-2016' ΕΛΣΤΑΤ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ (ΔΥΕ) Οκτωβρίου 2017 2η κοινοποίηση (προσωρινά στοιχεία), [Αρχείο Excel]

Πηγή: <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL03/>

Βιβλιογραφία

1. Ι. Λοϊζίδης & Β. Πατσουράτης (2008), «Δημόσια Διοίκηση και Πολιτική», Οικονομικά Δημοσίων Επιχειρήσεων και Προϋπολογισμός Δημοσίων Φορέων και Οργανισμών», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Δ' εκδ. 2008 [κεφ. 8]
2. Β. Πατσουράτης & Ν. Τάσος (2015), «Νέα οικονομική διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση», ΕΑΠ [Ενότητες 2-6]. <https://study.eap.gr/mod/folder/view.php?id=14581>
3. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Κρίση χρέους, δημοσιονομική λιτότητα και οικονομική κρίση στην Ευρωζώνη, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Απρίλιος 2014, Μελέτες/30 (σελ. 14-23, 31-42, 77-78).
<https://inegsee.gr/wp-content/uploads/2015/05/Meleti-30.pdf>

4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα, European Economy, Occasional Paper No 61. Μάιος 2010 (σελ. 4-5, 7-9, 12-13, 15-21, 22-28, 29-30).
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp61_el.pdf
5. Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Πολιτική 2016-2017, Ιούνιος 2017 (σελ. 110-113, 121-125, 131-136).
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20162017.pdf>
6. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, Τριμηνιαία Έκθεση Απρίλιος-Ιούνιος 2017, 26 Ιουλίου 2017 (σελ. 16-19, 29-31)
7. Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 (σελ. 65-71 και 94-96)
http://www.minfin.gr/documents/20182/515811/%CE%9C%CE%95%CE%A3%CE%9F%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%9C%CE%9F_2018_2021_Final_V_A_Vouli.pdf/32ff51b5-0fa8-4b06-ae6e-a266a9e9c7ec
8. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2017, Φεβρουάριος 2018 (σελ. 59-60, 141-151)
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/ekthdkth2017.pdf>

eclass4U

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΕΛΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ 4^{ΗΣ} ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σας ευχαριστώ